

Krleža s surovo brezobzirnostjo meče iz sebe vse, kar in kakor je sprejel vase in kakor se je v njegovi razboleli notranjosti prekvasil in izobličilo, govoreč popolnoma kasarniški in obče soldaški jezik, iz ogorčenosti in preziranja nad vsem ostudnim ne olepšava ničesar, temveč daje vsej sliki še groznejši obraz kakor pa je v resnici, kar izpričuje le njegovo silno ljubezen do neukega najbednejšega človeka iz spodnjih plasti, ki ne razume ničesar in si v tolažbo po svoje razlaga vse vojne pojave. Njegov slog je čisto samosvoj, ki pa nosi na sebi tudi Marsov obraz. Na estetično stran podajanja ne pazi, ker je v njem preveč produktivne, surove sile, ki se mora realizirati v isti neugnanosti, kakršna biva v njem. Krleža je danes kljub vsem ugovorom in nepriznanju od gotovih umetniških struj neoporečno največja pripovedna sila na našem jugu.

Milan Fabjančič.

Oskar Wilde: *Lady Windermere*, prevel R. Rehar, Maribor, Mariborska tiskarna. 1921.

Čim dalje sem čital, tem hujše mi je kipela jeza; našvrkal bi bil prevajalca za drzko brezstidnost, s katero skruni svetišče našega lepega jezika. Kdor se na svoje oči ne prepriča, kaka nasilstva počenja prevod z domačo govorico, ne bo verjel, da se najdejo v njem te le sorte cvetke:

Nočete mi nesti mojo pahljačo? Nesel jo boste tako gracijozno — vi bi nesel sploh vse tako gracijozno; vi bi moral biti; vi ste ljubeznjiva (to opiče spakovanje srečaš 80krat); zakaj jo niste pridržala? Ti si izgubil figuro v tvojem dobrem glasu (posesivni refleksiv je 35krat nápak rabljen); s škatljam (ni tiskovna napaka, ker ima še množinski orodnik: z moškim); bi se ga smelo soditi; kaj takega se ne stori, dokler se še količkaj lepo izgleda (solange man... aussieht; to je menda višek in zasluži korobač); stvar je izpadla; dopade se mi; ne misli govorit.

Menda bo dovolj vzgledov. Če ta vonjavi šopek 30krat povečaš, si precej dokraja obral pašnik, koder pase prevajánt svoje kozle.

Tudi stilistično je prevod tako mahedravo skrpucan, da imaš pri čitanju občutek, ko da se v sodu kotališ po bregu. Glede točnosti prevoda ne morem ničesar reči, ker nimam izvirnika pri roki. Vem pa, da se glasi originalov naslov: *Lady Windermere's fan*, torej «Pahljača g. W.». Stvar sumljivo diši po nemškem.

Prevod je greh in surovost napram slovenščini; sabotaza je, ki ji ni in ji ne sme biti odpuščanja. Cankar je smatral naš jezik za največji umotvor našega rodu; tako mislijo vsi, ki ga z umevanjem ljubijo. Pa ti pride rovtar in ti onečedi sleherno gredo tvojega lepega vrta! Kako je mogla M. T. založiti to prevajalsko brozgo, mi je uganka, ki ji moji možgani ne morejo do živega.

Ubogi Wilde, da moraš v taki posodi romati po Slovenskem, ubogi Slovenec, da moraš iz take posode piti dobro Wilde-ovo vino!

Sovrè.

M. Skrbinšek: *Diletantski oder*. (Nova Talija I.) Natisnila in založila Zvezna tiskarna.

Kolikor mi je znano, predstavlja Skrbinškova knjižica prvi zvezek potrebnih publikacij teoretsko-praktičnih razpravljanj o drami, igranju, režiji itd. Misel, oživitvoriti prepotrebno Talijo, je bila nad vse srečna. S tem je ustreglo založništvo vsem onim mnogoštevilnim odrom po Sloveniji, ki pošiljajo dan za dnem prošnje v Narodno gledališče za izposojajo dramskih del. Zbirke Slovenske Talije, Gledaliških iger itd. so po večini razprodane, zato bodo vsi diletantski odri z veseljem segli po tej novi zbirki.

Avtor pove v uvodu namen, ki ga ima knjižica — in ta namen, dvigniti nivo diletantskih predstav v bližino umetnosti, bo z vsemi praktičnimi navodili,

ki jih daje, gotovo dosegel. V poglavju »Izbira iger«, ki se mi zdi morda največje važnosti, pogrešam rubricirane tabele s podrobnejšimi navedbami (koliko dejanj, oseb, založba, oziroma ali je delo sploh prevedeno). S tem bi napravil avtor vsem načelnikom odrov in podeželskim režiserjem veliko uslugo.

Ostala poglavja so stvarna navodila, ki pričajo, da je avtor strokovnjak, in ki so lahko ne samo diletantom, temveč tudi poklicnim igralcem na korist. Poglavje »Aplavz in priklanjaje« in »Kritika« naj si vsi, ki stoje v zvezi z ustvarjanjem v igralski umetnosti, in pa oni, ki se bodo po teh navodilih ravnali, podčrtajo z rdečim svinčnikom.

Gledališče in oder imata svojo lastno terminologijo, ki je znežena vkup iz vseh delov sveta. Avtor jo je ohranil po večini tudi v svoji knjigi, v kolikor se mu ni posrečilo dobiti primernih izrazov.

O. Š.

Kronika.

K novi ureditvi slovenske Narodne opere. Zadnji čas se je mnogo pisalo in govorilo, da je slovenska Narodna opera v Ljubljani v nevarnem položaju, pot, ki jo je hodila, da baje ni bila povsem prava, pokazal se je velik deficit, in — morda tik nad prepadom — se je spoznala potreba, kreniti v novo smer.

Ne maram preiskavati, kaj je na tem resnice: to bodo opravili drugi. Tudi nočem razmotrivati, kako naj se uredi finančno stanje, vpelje nov pameten red in zagotovi eksistenca pridnih in zanesljivih članov opere: to je stvar vlade in novega upravnistva. Pač pa moram izjaviti, da je treba opero na vsak način rešiti in postaviti na trdna tla, ker je eden izmed najvažnejših činiteljev narodove kulture, kultura pa je ena najvažnejših potreb narodovega življenja. Da, lahko rečemo: narod brez kulture je narod brez značaja in nekulturni narodi — prav kakor neznačajni ljudje — je zelo težko ali pa sploh ne dosežejo pravice, da jih v življenju vpoštevajo. Ker pa ima mlada slovenska kultura kljub neugodni preteklosti in težavni sedanjosti polno znakov, ki vzbujajo opravičene nade v lepo bodočnost, je upati, da se ukrene vse, kar je potrebno za rešitev opere in da se to tudi posreči. Seveda bo treba dela, resnosti in vestnosti zmognih oseb, od katerih je usoda opere večalimanj odvisna.

In kdo so tisti, od katerih je usoda opere odvisna?

1.) Vsi, ki so dolžni skrbeti za prosveto (vlada, ministristvo, poslanci); 2.) vsi, ki jim je mar za prosveto (izobraženstvo, občinstvo, ozir. narod); 3.) vsi, ki so v službi opere (od intendantov do neimenovanega delavca, ki postavlja kulise, ali ženske, ki pometa in briše prah) — skratka, veliko jih je, in če bo vsak po svojih močeh delal za dobro ideje, ki jo opera predstavlja, bo gotovo stvar uspevala v splošno zadovoljstvo, stare napake bodo v kratkem popravljene, ogorčenje nad njimi pozabljeno in Ljubljana, ž njo pa ves narod, bo imel opero, kakor se spodobi...

Kakor smo že začetkoma omenili, se ne maramo vtikati v stvari, ki jih lahko opravijo drugi, od katerih je pričakovati dovolj zmognosti in razsodnosti. Toda imamo nekaj misli, o katerih vemo, da lahko operi koristijo po umetniški strani, in to je pravi namen našega članka.

Pod besedo opera si predstavljamo umotvor, v katerem se poezija in glasba dejansko spajata v eno misel: služiti drami. Drugače povedano: opera je muzikalno stilizirana drama. To je glavno in ostane glavno. Koliko sodelujejo pri tem druge umetnosti, je sicer tudi večalimanj važno, ampak najvažnejše ni.